

ПОНТКІВСЬКА О. Г.

асистент кафедри соціальної роботи, факультет психології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

ГОТОВНІСТЬ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

У статті розглядаються особливості структури психологічної готовності соціальних працівників до роботи з людьми похилого віку та запропоновано структуру психологічної готовності, яка складається з мотиваційного, емоційного та когнітивного компонентів. Описано процедуру та результати дослідження готовності до роботи з такою категорією у працюючих соціальних працівників та у майбутніх-студентів спеціальності «соціальна робота» та висвітлені її особливості. Показано що психологічна готовність соціальних працівників, як працюючих так і майбутніх, є достатньо низькою та потребує підвищення.

Ключові слова: *психологічна готовність, соціальні працівники, люди похилого віку, соціальна робота з людьми похилого віку*

Постановка проблеми. Сьогоднішня світова демографічна ситуація характеризується збільшенням відсотка людей похилого віку. Така тенденція прослідковується і у нашій країні, до того ж вона ускладнюється тим, що з досягненням похилого віку та після виходу на пенсію знижується рівень життя значної кількості представників даної вікової групи, зростає їх потреба у медичних, економічних та соціально-психологічних послугах. В наслідок цього збільшується і потреба у фахівцях соціальної роботи, що працюють з такою категорією. Тому актуальним на даний час є вдосконалення системи підготовки фахівців у сфері соціальної роботи з людьми похилого віку, особливо формування психологічної готовності до такої роботи майбутніх соціальних працівників, а також впровадження нових підходів, форм та методів роботи з даною категорією.

Метою даної статті є визначити структуру та дослідити особливості психологічної готовності майбутніх соціальних працівників до роботи з людьми похилого віку.

Виклад основного матеріалу. Проблему психологічної готовності до різних видів професійної діяльності висвітлено у роботах таких вчених як К. О. Абульханова-Славська, Б. Г. Ананьєв, Л. І. Божович, О. І. Бондарчук, Л. С. Виготський, Л. М. Карамушка, О. М. Леонтьєв, С. Д. Максименко, В. О. Моляко, С. Л. Рубінштейн, Д. М. Узнадзе, О. О. Ухтомський та інші. Аналіз наукових праць дозволяє нам сказати, що психологічна готовність людини до певного виду діяльності як особистісне новоутворення,

має складну структуру, і специфіка психологічного змісту її компонентів визначається змістовним контекстом сфери прояву, а також особливостями самої особистості, її можливостями, спрямованістю, активністю, своєрідністю її внутрішнього світу.

Готовність соціальних працівників саме до роботи з людьми похилого віку вивчали О. В. Веремеєнко, Т. О. Голубенко, Т. І. Коленіченко, Т. В. Семігіна, С. М. Стрельбицька, Н. Б. Павлишина та інші. Психологічну готовність до соціальної роботи з людьми похилого віку можна визначити як особливий стан фахівця, що поєднує у собі мотивацію особистості до такого виду діяльності, емоційну рівновагу та налаштованість на процес, знання та об'єктивні уявленні та про специфіку даної діяльності. Структуру психологічної готовності складають: мотиваційний, емоційний та когнітивний компоненти.

Нам імпонує думка Чорної І. М., що мотиваційний компонент проявляється у стійкій позитивній мотивації, ціннісних орієнтаціях, інтересах, меті, переконаннях, потребах, установках, активній життєвій позиції особистості, цілеспрямованості і наполегливості, готовності до професійного самовдосконалення; емоційний – у психічних станах: тривожності, комфортності, інтересі, психічній активації, напруженні, емоційному тонусі; когнітивний – у наявності адекватних уявлень, щодо роботи. [11, С.9-10]

Емпіричне вивчення психологічної готовності соціальних працівників до роботи з людьми похилого віку відбувалося в два етапи. На першому етапі відбулося вивчення рівня психологічної готовності тих, соціальних працівників, які вже працюють з людьми похилого віку. На другому етапі було проведено дослідження психологічної готовності серед майбутніх соціальних працівників, студентів спеціальності «соціальна робота» Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Емпіричне вивчення психологічної готовності соціальних працівників до роботи з людьми похилого віку відбувалося в Голосіївському районному у м. Києві центрі соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, Територіальному центрі соціального обслуговування Голосіївського району м. Києва, Житомирському міському територіальному центрі обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних, Територіальному центрі соціального обслуговування громадян Житомирського району та у Всеукраїнській благодійній організації «Турбота про літніх в Україні». Вибірка складала 15 соціальних працівників, що працюють у вище зазначених закладах, віком від 24 до 55 років. З них 53% працюють з людьми похилого віку постійно, 47% - частково (при роботі з сім'єю, де є люди похилого віку та при

випадках приватних звернень). 67% не мають освіти соціального працівника або суміжної спеціальності, 33% маю вищу освіту за спеціальністю Соціальна робота або соціальна педагогіка.

Методом дослідження було обрано напівструктуроване інтерв'ю з соціальними працівниками. Цей метод був обраний для виявлення критеріїв та параметрів психологічної готовності соціальних працівників до роботи з людьми похилого віку, підтвердження розробленої нами моделі психологічної готовності. Також питання інтерв'ю були направлені на з'ясування мотивів роботи з людьми похилого віку, параметрів та критерії психологічної готовності до роботи з людьми похилого віку, якостей для роботи з такою категорією та наявність цих характеристик у респондентів, рівень професійної підготовки, визначення труднощів та позитивних моментів роботи з людьми похилого віку.

За результатами інтерв'ю, проведеного для визначення критеріїв та параметрів психологічної готовності соціальних працівників до роботи з людьми похилого віку, ми підтвердили сформовану нами структуру психологічної готовності, що включає в себе мотиваційний, емоційно-вольовий та когнітивний компоненти. Мотиваційний компонент був охарактеризований респондентами наступними словами: «стійка позитивний мотивації до роботи, відповідні цінності, інтереси, особиста потреба у допомозі людям похилого віку, установка на значимість допомоги таким людям, активна життєвій позиція соціального працівника, розуміння перспективності такої категорії клієнтів для побудування професійної кар'єри»; емоційно-вольовий компонент був розкритий у відповідях соціальних працівників такими характеристиками: «відсутність емоційного напруження, страху перед майбутніми клієнтами, уміння регулювати свої емоційні стани, відсутність високої тривоги за процес та результати професійної взаємодії з людьми похилого віку»; когнітивний компонент можна виокремити за наступними фразами у відповідях: «розуміння специфіки цієї категорії, обізнаність у системі соціальної роботи з такими людьми, знання своїх обов'язків, прав, взаємодія з клієнтом на професійному рівні, вміння будувати особистісні межі».

Серед професійно важливих якостей для соціальної роботи з людьми похилого віку під час проведення інтерв'ю соціальні працівники назвали емпатію, толерантність, терплячість, доброзичливість, повагу до людей похилого віку, позитивне ставлення до людей похилого віку та комунікабельність (комунікативну компетентність).

Також варто відмітити, що на питання чи повинні соціальні працівники, що працюють з людьми похилого віку мати відповідну освіту чи володіти професійними знаннями 67% респондентів відповіли, що ні. На їхню думку досить бажання працювати з такою категорією та мати відповідні особистісні якості. В свою чергу 33% відповіли, що у роботі з людьми похилого віку необхідні знання з геронтології, психології та соціальної роботи з людьми похилого віку (технології, методи, види, особливості тощо).

Високий рівень мотивації до роботи був виявлений лише у 15% соціальних працівників, серед них соціальні працівники територіального центру та благодійної організації. Вони продемонстрували зацікавленість у вивчені психологічної готовності до роботи з людьми похилого віку та пошуку інноваційних технологій роботи з людьми похилого віку. 50% соціальних працівників продемонстрували середній рівень мотивації до роботи з людьми похилого віку. Основними мотивами роботи з такою категорією для них виступають необхідність виконувати посадові інструкції та підкорятися законодавчим актам, що регулюють їхню професійну діяльність, також часто звучать фрази «мені їх жаль», «кому вони ще потрібні», «я відчуваю свою потрібність їм». 35% респондентів продемонстрували низький рівень мотивації, відсутність бажання працювати з такою категорією, під час розповідей про свій досвід роботи з людьми похилого віку описували свою поведінку таким чином, що її можна оцінити як уникаючі та з постійним перекладанням відповідальності. 75% респондентів за період своєї професійної діяльності жодного разу не проявили ініціативи щодо впровадження інноваційних методів роботи з людьми похилого віку. 60% респондентів не змогли назвати статистику звернень людей похилого віку та проранжувати з якими запитами до них найчастіше звертаються літні люди. Але на їх думку найбільшою потребою людей похилого віку є грошова або матеріальна допомога та бажання з кимось поговорити.

100% соціальних працівників під час інтерв'ю серед труднощів роботи з людьми похилого віку назвали матеріальні (здебільшого дуже низький рівень фінансування) проблеми. Соціальні працівники наголошували, що люди похилого віку дуже часто скаржаться на матеріальні труднощі та звертаються до соціальних працівників з проханням допомогти їм їх вирішити, але соціальні працівники не мають такою можливості. Також 70% респондентів серед труднощів відмітили швидку плинність кадрів у соціальних службах та територіальних центрах. Це ускладнює як процес навчання та підготовки кадрів так і сам процес надання послуг. Більшість працівників відмі-

тили, що зміна соціального працівника для людей похилого віку є досить стресовою ситуацією.

На питання «Що на Вашу думку потрібно соціальному працівнику, що працює з людьми похилого віку, щоб відчувати себе готовим(ою) до роботи з такою категорією?» 90% респондентів відповіли, що бажання та/або досвід роботи з такою категорією, ще 40% відмітили необхідність володіти професійними знаннями, вміннями, навичками та якостями.

Вибірка студентів спеціальності «Соціальна робота» складала 65 студентів Київського фаціального університету імені Тараса Шевченко, факультету психології, відділення соціальна робота, віком від 18 до 23 років, 2, 3, 4, 5 і 6 курсів.

Для визначення рівня психологічної готовності студентів соціальної роботи до роботи з людьми похилого віку був обраний метод анкетування Частина запитань була дзеркальним відображенням питань інтерв'ю з соціальними працівниками. Запитання анкети були направлені на виявлення мотивів, що спонукають до соціальної роботи з людьми похилого віку, наявність їх у студентів, бажання та інтересу, або його відсутності до роботи з людьми похилого віку. Також в анкеті були присутні питання направлені на визначення обізнаності студентів щодо напрямків та форм роботи з такою категорією, визначення наявних та необхідних якостей для роботи з такою категорією серед респондентів, визначення шляхів розвитку психологічної готовності до роботи з людьми похилого віку.

В ході емпіричного дослідження рівня психологічної готовності студентів соціальної роботи до роботи з людьми похилого віку ми отримали наступні данні. За результатами анкетування 29% респондентів відчувають себе повністю неготовими до роботи з людьми похилого віку, 33% - мають теоретичні знання щодо роботи з такою категорією населення, але психологічно не готові до роботи з людьми похилого віку, ще 25% респондентів відмічають недостатність теоретичних знань щодо роботи з такою категорією, що заважає їм відчувати себе психологічно готовими до роботи з людьми похилого віку, і тільки 13 % студентів соціальної роботи відчувають себе готовими до роботи з літніми людьми.

На питання анкети «Чи хотіли б Ви отримати досвід роботи з людьми похилого віку?» 40% респондентів відповіли, що хотіли б отримати досвід роботи з такою категорією, але тільки як додатковий досвід роботи у якості волонтера. 20% - не хотіли б, 25% - мають досвід. З таких відповідей ми можемо зробити висновок, що мотивація до роботи з людьми похилого

віку у майбутніх соціальних працівників присутня, але вона не має чіткого професійного спрямування, мотиву самореалізації у цій сфері.

На питання «Як ви вважаєте, чи потрібно залучати соціальних працівників до роботи з людьми похилого віку? Якщо так, то чому?». Загалом всі респонденти відповіли позитивно. У відповідях звучали такі фрази, що пояснювали їх позицію: «так, потрібно, оскільки дана категорія людей також являється клієнтами соціальної роботи», «Так. Тому що в нашому суспільстві картинка людей похилого віку: покинуті, забуті, непотрібні, слабкі, нещасні і т.д. - вже це не нормально.», «Це також одна найчисельніших категорій соціальної роботи, та і працювати з ними не так легко, як здається», «Потрібно. Це сприяє всебічному розвитку соціального працівника, допомагає самим людям похилого віку, сприяє покращенню соціальної сфери даної верстви населення», «так, потрібно тому, що це та категорія, яка безпосередньо знаходиться на межі зміни соціального статусу, таким людям потрібна не лише матеріальна підтримка, а й психологічна так, тому що це одна з категорій людей, яка потребує допомоги», «Думаю, що потрібно». Обґрунтувати це можна тим, що одного лише задоволення базових потреб, яке надається таким людям недостатньо. Їм необхідна увага, моральна підтримка, спілкування. А соціальні працівники можуть сприяти організації та покращенню умов їх життя та оточення» тощо. Але були відповіді, у яких автори вказували на те, що не всі соціальні працівники можуть працювати з такою категорією, наприклад: «Молоді соціальні працівники навряд чи їм допоможуть. Завелика різниця поколінь.»

Відповідаючи на питання спрямоване на визначення обізнаності щодо специфіки роботи з такою категорією («В який спосіб соціальний працівник може працювати з людьми похилого віку?») майбутні соціальні працівники продемонстрували середній рівень обізнаності та дещо фрагментарні знання щодо роботи з такою категорією. Серед способів роботи з людьми похилого віку студентами були названі: індивідуальна та групова робота, надання інформаційних та консультативних послуг, організація дозвілля, вільного часу, допомога по господарству, підтримка ініціатив людей похилого віку, організація навчання, тренінгів, груп взаємодопомоги, організація волонтерського руху для допомоги людям похилого віку та організація волонтерського руху серед людей похилого віку, надання психологічної та матеріальної допомоги, розробка та втілення соціальних проектів для цієї категорії.

Серед послуг, що може надавати соціальний працівник для людей похилого віку респонденти 4-6 називали широкий спектр соціальних пос-

луг: інформування, консультування, організація дозвілля, соціальний патронаж, супровід, посередництво з інстанціями, соціально-психологічні, соціально-економічні, соціально-побутові, юридичні, освітні послуги, медіація, організація груп зустрічей людей похилого віку, дозвілля, допомога в знаходженні ресурсів для реалізації ініціатив категорії, сприяння трудовій та громадській зайнятості) У студентів 2 і 3 курсів виникли труднощі у відповіді на це запитання. Респонденти не називали конкретних послуг, окрім соціальних, відповіді у 80% містили опис можливої діяльності: організація дозвілля, проведення з ними часу, виконувати їх прохання, матеріальне забезпечення, моральна підтримка, допомога по квартирі, поговорити з ними тощо. 5% опитаних зовсім не знали відповіді на це питання.

Узагальнюючи відповіді на питання «Які з вище перерахованих послуг могли б надавати Ви?» респонденти дали наступні відповіді: 10% - всі вище зазначені, 45% - не мають бажання надати жодної з вище перерахованих, хоча 17% з них допускають можливість надання соціальних послуг, але під керівництвом досвідченого спеціаліста, 20% - організувати дозвілля для людей похилого віку, 10% - надавати освітні послуги та 15% згодні поспілкуватися з людьми похилого віку та надати їм моральну підтримку.

Серед професійних характеристик (якостей, знань, вмінь, навичок), якими повинен володіти соціальний працівник, щоб працювати з людьми похилого віку респонденти назвали: 60% - теоретичні та практичні знання що стосуються даної категорії (знання вікової психології, геронтопсихології, знання специфіки з досвіду), 10% - знання законодавчих актів, що регулюють соціальну роботу з людьми похилого віку, 90% - бажання працювати з даною категорією, 65% - терпіння, 30% - толерантність 25% - організаторські навички, 60% - комунікативні навички, 25% - емпатійність, 15% - соціальна 15% - активність, 10% - відповідальність, 7% - досвід роботи

Аналізуючи відповіді на запитання «Якими із вище перерахованих Вами характеристик володієте Ви?» 60% респондентів відповіли, що всіма, але 20% із них зауважили, що окрім бажання, 20% - відповіли, що ніякими, 40% - тільки знаннями, 30% - витримкою/врівноваженістю, 20% - емпатійністю, 20% - комунікативними навичками, 30% - толерантністю.

Серед труднощів у роботі з людьми похилого віку студенти вбачають: складність встановлення контакту з людьми похилого віку та підтримувати інтерес до роботи з такою категорією, труднощі у встановленні професійних відносин, а не «дружніх», «родинних», швидкість вигорання під час роботи з людьми похилого віку, конфлікти на підставі «різниці поколінь», фізичний стан людей похилого віку, особистісні риси людей по-

хилого віку, відсутність особистісних якостей, необхідних для роботи з такою категорією, відсутніх бажання працювати з людьми похилого віку.

Серед позитивних моментів, що існують в роботі з людьми похилого віку респонденти відмічають: отримання досвіду від спілкування з такими людьми, допомога їм та отримання задоволення від їхньої радості, вдячність розширення та поглиблення професійних здібностей. Але були і 5% відповідей, які не містили окремих позитивних моментів, наприклад: «Позитивні моменти можна знайти хіба що з відчаю».

Серед умов підвищення рівня психологічної готовності студенти назвали теоретичну підготовку у ЗВО до роботи з людьми похилого віку, досвід роботи з літніми людьми, супервізію при роботі з такою категорією та практичну підготовку до роботи з людьми похилого віку у формі тренінгу або участі у проєктах пов'язаних з наданням допомоги людям похилого віку.

Виявлений рівень психологічної готовності студентів соціальної роботи до соціальної роботи з людьми похилого віку є низьким, що проявляється у недостатній психологічній налаштованості на майбутню роботу з такою категорією клієнтів, поверхневості мотивів або взагалі їх відсутності, емоційній нестійкості, високому рівні тривожності, пов'язаної із даним видом діяльності, низька, фрагментарна обізнаність щодо напрямів та форм соціальної роботи з людьми похилого віку, що вказує на необхідність організації цілеспрямованої роботи в напрямку розвитку психологічної готовності майбутніх соціальних працівників до роботи з людьми похилого віку, посилення підготовки до даного аспекту майбутньої професійної діяльності соціальних працівників.

Висновки. Таким чином, ми дослідили і проаналізували особливості психологічної готовності соціальних працівників до роботи з людьми похилого віку. Отримані результати дають нам підстави зробити висновок, що психологічна готовність соціальних працівників, як працюючих так і майбутніх, потребує підвищення. Інструментом розвитку психологічної готовності майбутніх соціальних працівників може бути тренінг психологічної готовності з сесіями направленими на розвиток всіх компонентів розробленої нами моделі готовності.

Список використаних джерел

1. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни / К.А.Абульханова -Славская. – М.: Мысль, 1991. – 299 с.
2. Бондарчук О.І. Особливості психологічної підготовки керівників освітніх організацій до планування професійної кар'єри / О.І. Бондарчук // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН

- України / ред. С.Д. Максименко, Л.М. Карамушка. – К. : Міленіум, 2005. – Т. 1. – Ч. 15. – С. 13–16.
3. Голубенко Т. О. Складові готовності майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку / Т. О. Голубенко // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Психолого-педагогічні науки. - 2012. - № 5. - С. 164-168.
 4. Кабаченко Н. В., Семігіна Т. В. Сучасні підходи до соціальної роботи з людьми похилого віку // Соціальна політика і соціальна робота. – 2005. – № 1.
 5. Калініченко, Т. І. Особливості адаптації людей похилого віку до нового соціального середовища : автореферат дис. на здобуття наук. наукового ступеня кандидата педагогічних наук: спеціальність 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / Калініченко Тетяна ; НПУ М. П. Драгоманова. – К., 2010, – 22 с.
 6. Карамушка Л. М. Психологічна готовність студентів до здійснення майбутньої професійної кар'єри: зміст, структура, рівень і чинники / Л. М. Карамушка, Т. М. Канівець // Правничий вісник Університету "КРОК". - 2013. - Вип. 16. - С. 211-219.
 7. Леонтьев А. А. Что такое деятельностный подход в образовании? / А. А. Леонтьев // Начальная школа: плюс-минус. – 2001. – № 1. – С. 3–6.
 8. Максименко С.Д., Пелех О.М. Фахівця потрібно моделювати (Наукові основи готовності випускника педвузу до педагогічної діяльності) // Рідна школа. – 1994. - №3-4. – С.68-72
 9. Моляко В.А. Психологическая готовность к труду на современном производстве / В.А. Моляко, М.Л. Смутьсон. – К. : Знання, 1985. – 14 с
 10. Стрельбицька С. М. Психологічна готовність до професійної діяльності майбутніх соціальних працівників у ВНЗ / С. М. Стрельбицька // Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. - 2016. - Вип. 69(2). - С. 147-151.
 11. Чорна І. М. Формування психологічної готовності майбутнього вчителя до профорієнтаційної роботи у школі: дис. канд. псих. наук : 19.00.07 / Чорна Ірина Михайлівна. – Тернопіль, 2003. – 348 с.

Транслітераційний переклад списку використаних джерел

1. Abul'khanova-Slavskaya K. A. Stratehiyya zhyzny / K.A.Abul'khanova -Slavskaya. – М.: Mysl', 1991. – 299 s.
2. Bondarchuk O.I. Osoblyvosti psykhoholichnoyi pidgotovky kerivnykiv osvitynikh orhanizatsiy do planuvannya profesiynoyi kar'yery / O.I. Bondarchuk // Aktual'ni problemy psykhoholohiyi : zb. nauk. prats' Instytutu psykhoholohiyi im. H.S. Kostyuka APN Ukrainy / red. S.D. Maksymenko, L.M. Karamushka. – К. : Milenium, 2005. – Т. 1. – СН. 15. – С. 13–16.
3. Holubenko T. O. Skladovi hotovnosti maybutnikh sotsial'nykh pratsivnykiv do patronazhnoyi roboty z lyud'my pokhyloho viku / T. O. Holubenko // Naukovi zapysky [Nizhyns'koho derzhavnoho universytetu im. Mykoly Hoholya]. Ser. : Psykholoho-pedahohichni nauky. - 2012. - № 5. - S. 164-168.
4. Kabachenko N.. V., Semyhina T. V. Suchasni pidkhody do sotsial'noyi roboty z lyud'my pokhyloho viku // Sotsial'na polityka i sotsial'na robota. – 2005. – № 1.
5. Kalinichenko, T. I. Osoblyvosti adaptatsiyi lyudey pokhyloho viku do novoho sotsial'noho seredovyshcha : avtoreferat dys. na zdobuttya nauk. naukovoho stupenya kandydata pedahohichnykh nauk: spetsial'nist' 13.00.05 «Sotsial'na pedahohika» / Kalinichenko Tetyana ; NPU M. P. Drahomanova. – К., 2010, – 22 s.
6. Karamushka L. M. Psykhoholichna hotovnist' studentiv do zdiysnennya maybutn'oyi profesiynoyi kar'yery: zmist, struktura, riven' i chynnyky / L. M. Karamushka, T. M.

- Kanivets' // Pravnychyy visnyk Universytetu "KROK". - 2013. - Vyp. 16. - S. 211-219.
7. Leont'ev A. A. Chto takoe deyatel'nostnyy podkhod v obrazovanyy? / A. A. Leont'ev // Nachal'naya shkola: plyus-mynus. – 2001. – № 1. – S. 3–6.
 8. Maksymenko S.D., Pelekh O.M. Fakhivtsya potribno modelyuvaty (Naukovi osnovy hotovnosti vypusknika pedvuzu do pedahohichnoyi diyal'nosti) // Ridna shkola. – 1994. - №3-4. – S.68-72
 9. Molyako V.A. Psykholohycheskaya hotovnost' k trudu na sovremennom proyzvodstve / V.A. Molyako, M.L. Smul'son. – K. : Znanye, 1985. – 14 s
 10. Strel'byts'ka S. M. Psykholohichna hotovnist' do profesiynoyi diyal'nosti maybutnikh sotsial'nykh pratsivnykiv u VNZ / S. M. Strel'byts'ka // Zbirnyk naukovykh prats' [Khersons'koho derzhavnoho universytetu]. Pedahohichni nauky. - 2016. - Vyp. 69(2). - S. 147-151.
 11. Chorna I. M. Formuvannya psykholohichnoyi hotovnosti maybutn'oho vchytelya do proforiyentatsiynoyi roboty u shkoli: dys. kand. psykhn. nauk : 19.00.07 / Chorna Iryna Mykhaylivna. – Ternopil', 2003. – 348 s.

Пионтковская Е. Г. Готовность социальных работников к осуществлению социально-психологической поддержки людей пожилого возраста

В статье рассматриваются особенности структуры психологической готовности социальных работников к работе с пожилыми людьми и предложена структура психологической готовности, которая состоит из мотивационного, эмоционального и когнитивного компонентов. Описана процедура и результаты исследования готовности к работе с такой категорией у работающих социальных работников и у будущих - студентов специальности «социальная работа», описаны ее особенности. Показано, что психологическая готовность социальных работников, как работающих так и будущих, находится на достаточно низком уровне и требует повышения.

Ключевые слова: *психологическая готовность, социальные работники, пожилые люди, социальная работа с людьми пожилого возраста*

Piontkivska O. Readiness of social workers to the implementation of socio-psychological support for elderly people

This article examines the features of the structure of the psychological readiness of the social worker to work with elderly people and presents a structure of psychological readiness, which consists of motivational, emotional and cognitive components. The article contains the description of procedure and results of research of readiness for work with such category of working social workers and future social workers - students of the specialty «social work». Also, the article is described the features of readiness of working and future social workers in accordance with the proposed structure of readiness. It is shown that the psychological readiness of social workers, both working and future, is at a rather low level and requires an improvement.

Key words: *psychological readiness, social workers, elderly people, social work with elderly*